ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ НОМИДАН ХАЛ ҚИЛУВ ҚАРОРИ

Қўқон шахри

2024 йил 22 февраль

Қўқон туманлараро иктисодий суди, судья Ж.Эргашевнинг раислигида, судья ёрдамчиси Д.Маматкуловнинг суд мажлиси котиблигида, Данғара тумани Фермер, дехкон хўжаликлари ва томорка ер эгалари кенгашининг даъвогар «Сидикова Мехмоной" фермер хўжалиги манфаатида жавобгар «JAXON-TEXTIL-LUX» масъулияти чекланган жамиятидан 102.129.558 сўм асосий қарз, 51.064.779 сўм пеня ундириш тўгрисидаги даъво аризаси бўйича юритилган ишни кенгаш вакили У.Эгамбердиев (ишончнома асосида), жавобгар вакили Н. Шахобидинов (ишончнома асосида) нинг иштирокида, суднинг биносида ўтказилган очик суд мажлисида кўриб чикиб, қуйидагиларни

аниклади:

Данғара тумани Фермер, дехқон хўжаликлари ва томорқа ер эгалари кенгаши «Сидиқова Мехмоной" фермер хўжалиги (бундан буён матнда даъвогар деб юритилади) манфаатида судга даъво аризаси билан мурожаат қилиб, «JAXON-TEXTIL-LUX» масъулияти чекланган жамияти (бундан буён матнда жавобгар деб юритилади)дан 102.129.558 сўм асосий қарз, 51.064.779 сўм пеня ундиришни сўраган.

Даъво аризасида даъвогарнинг номи "Содикова Мехмоной" фермер хўжалиги деб кўрсатилган, лекин уни давлат рўйхатига олинганлик, солик тўловчи сифатида унга идентификация берилганлик тўгрисидаги, жавобгар билан ўзаро имзолаган хисобварак-фактуралари ва бошка хужжатларда унинг номи "Сидикова Мехмоной" фермер хўжалиги сифатида кайд этилган.

Данғара тумани Фермер, дехқон хўжаликлари ва томорқа ер эгалари кенгаши вакили суд мажлисида берган тушунтиришида даъвони қувватлаб, уни тўлиқ қаноатлантиришни сўради.

Даъвогар суд мажлисида тегишли тартибда ҳабардор этилган бўлса-да, вакил иштирокини таъминламади.

Суд ишни унинг иштирокисиз кўришни лозим топди.

Жавобгар вакили суд мажлисида берган тушунтиришида ҳақиқатан ҳам даъво аризасида кўрсатилган асосий қарз мавжудлигини, уни тўлаш чоралари кўрилаётганлигини, лекин ҳисобланган пеня муҳокамасида жавобгарнинг моддий шароити оғирлигини, мажбуриятларининг қиймати юқорилигини инобатга олишни ва тегишли қонун нормасига асосланиб, даъвонинг пеня ундириш ҳақидаги қисмини Марказий банкнинг қайта молиялаш ставкаси доирасида қаноатлантиришни сўради.

Суд ишдаги тўпланган ҳужжатларни ўрганиб, ишда иштирок этувчи шахслар вакилларининг тушунтиришларини тинглаб, қуйидагиларга кўра даъвони қисман қаноатлантиришни лозим топди:

аниқланишича, даъвогар ва жавобгар ўртасида бошоқли дон харид қилиш бўйича 2022 йил 21 сентябрда 149-сонли фьючерс шартномаси тузилган.

Унга кўра, даъвогар жавобгарга 2022 йил хосили учун 27.2 га ер майдонида буғдой етказиб бериши, жавобгар эса уни қабул қилиб олиши ва шартномада назарда тутилган ҳақини тўлаши лозим бўлган.

Шу асосда, даъвогар жавобгарга махсулотни етказиб берган. Жавобгар ишдаги мавжуд хисоб варақ-фактуралар асосида махсулотни қабул қилиб олган. Лекин, унинг ҳақини тўлиқ тўламаган.

Жавобгар ўзининг мажбуриятини лозим даражада бажармаганлиги сабабли даъвогар олдида унинг 102.129.558 сўм қарздорлиги вужудга келган.

Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 55-моддасида ҳар ким ўз ҳуқуқ ва эркинликларини қонунда тақиқланмаган барча усуллар билан ҳимоя қилишга ҳақли эканлиги, ҳар кимга ўз ҳуқуқ ва эркинликларини суд орқали ҳимоя қилиш ҳуқуқи кафолатланиши белгилаб қўйилган.

Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодекси (бундан буён матнда ФК деб юритилади)нинг 236-моддасига мувофик, мажбуриятлар мажбурият шартларига ва қонун ҳужжатлари талабларига мувофик, бундай шартлар ва талаблар бўлмаганида эса - иш муомаласи одатларига ёки одатда қўйиладиган бошқа талабларга мувофик лозим даражада бажарилиши керак.

Жавобгар суд муҳокамасига қадар даъвогарга 102.129.558 сўм миқдорида асосий қарзни тўламаган.

Даъво аризасида жавобгардан 51.064.779 сўм пеня ундириш талаби ҳам кўйилган.

Шартноманинг 4.2-бандида жавобгар даъвогарга пахта хом ашёси хакини тўлашдан асоссиз бўйин товлаганда, тўлов муддати ўтказиб юборилган ҳар бир кун учун муддати ўтказиб юборилган тўлов суммасининг 0,4 фоизи микдорида, бирок муддати ўтказиб юборилган тўлов суммасининг 50 фоизидан ортик бўлмаган микдорда пеня тўлаши назарда тутилган.

Демак, даъвогар жавобгардан пеня ундиришга ҳақли ва пеня тўғри ҳисобланган.

ФК 326-моддасида белгиланишича, агар тўланиши лозим бўлган неустойка кредиторнинг мажбуриятини бузиш оқибатларига номутаносиблиги кўриниб турса, суд неустойкани камайтиришга ҳақли. Бунда қарздор мажбуриятни қай даражада бажарганлиги, мажбуриятда иштирок этаётган тарафларнинг мулкий аҳволи, шунингдек кредиторнинг манфаатлари эътиборга олиниши керак. Суд алоҳида ҳолларда қарздор ва кредиторнинг манфаатларини ҳисобга олиб, кредиторга тўланиши лозим бўлган неустойкани камайтириш ҳуқуқига эга.

Суд мазкур хукук нормасини кўллаб, жавобгарнинг мулкий ахволи ва манфаатларини хисобга олиб, даъво аризасида ундириш сўралган пенянинг

6.000.000 сўмини ундиришни, унинг қолган қисмини қаноатлантиришни рад этишни лозим топди.

Ўзбекистон Республикаси Иқтисодий процессуал кодексининг 118моддаси биринчи қисмида суд харажатлари ишда иштирок этувчи шахсларга уларнинг қаноатлантирилган даъво талаблари миқдорига мутаносиб равишда юкланиши белгиланган.

Юқоридагиларга кўра, суд даъво аризасини қисман қаноатлантиришни, жавобгардан даъвогар фойдасига 102.129.558 сўм асосий қарз, 6.000.000 сўм пеня ва 34.000 сўм почта харажатини ундиришни, даъвонинг қолган қисмини қаноатлантиришни рад қилишни, давлат божини жавобгарнинг зиммасига юклашни лозим топади.

Ўзбекистон Республикаси Иқтисодий процессуал кодексининг 176-179моддаларини қўллаб, суд

КАРОР КИЛДИ:

Даъво аризаси қисман қаноатлантирилсин.

Жавобгар «JAXON-TEXTIL-LUX» масъулияти чекланган жамиятидан:

- «Сидикова Мехмоной" фермер хўжалиги фойдасига 102.129.558 сўм асосий қарз, 6.000.000 сўм пеня ва 34.000 сўм почта харажати, жами 108.163.558 сўм;
 - бюджетга 3.063.886,74 сўм давлат божи ундирилсин.

Даъвонинг қолган қисмини қаноатлантириш рад қилинсин.

Мазкур ҳал ҳилув ҳарори устидан шу суд орҳали Фаргона вилоят судига бир ойлик муддатда апелляция, ҳал ҳилув ҳарори ҳонуний кучга кирган кундан олти ой ичида кассация тартибида шикоят бериш (протест келтириш) мумкин.

Раислик қилувчи

Ж.Эргашев

